

DEBRECENI ÍTÉLŐTÁBLA

Pf.I.20.760/2016/7. szám

A Debreceni Ítéltábla a dr. Szendrei Kornél ügyvéd (címe) által képviselt felperes neve (címe) felperesnek - a dr. Márton Attila Ágoston ügyvéd (címe) által képviselt I.rendű alperes neve (címe) I. rendű és a személyesen eljáró II.rendű alperes neve (címe) II. rendű alperes ellen szerződés érvénytelenségének a megállapítása iránt indított perében az Egri Törvényszék 11.P.20.366/2016/6. számú ítélete ellen az I. rendű alperes 7. sorszáma alatt benyújtott fellebbezése folytán meghozta a következő

í t é l e t e t :

Az ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletének nem fellebbezett részét nem érinti, fellebbezett részét helybenhagyja.

Kötelezi az I. rendű alperest, hogy fizessen meg a felperes részére 15 napon belül 12 700 (Tizenkétezer-hétszáz) forint összegű másodfokú per költséget.

Ez ellen az ítélet ellen nincs helye fellebbezésnek.

I n d o k o l á s

2008. január 28-án egyrészről a felperes és a II. rendű alperes mint adósok, másrészről az I. rendű alperes mint kölcsönadó között 420 hónap futamidejű, svájci frank devizanemben nyilvántartott kölcsönszerződés jött létre.

A szerződés I.4. pontjában a felek rögzítették - többek között -, hogy *„Felek kijelentik és kötelezik magukat arra, hogy bármely elszámolási vita esetére, vagy a jelen okirat szerinti kölcsönből mindenkor fennálló kölcsön és egyéb tartozás mértékére, a folyósítás tényleges időpontja, a teljesítési kötelezettség lejáratának megállapítására, valamint bármely egyéb a közvetlen bírósági végrehajtás céljából szükséges tény, adat megállapítása érdekében az Adós Banknál vezetett számlái és a Bank nyilvántartásai, könyvei alapján készült közjegyzői okiratba foglalt ténytanúsítványt fogadják el mint közhiteles, aggálytalan tartalmú bizonyítékot. Ennek megfelelően a kölcsön és járulékaik nem vagy nem szerződés szerinti megfizetése esetén a végrehajtás alapjául szolgáló, mindenkor fennálló kölcsön és járuléktartozást, továbbá a fent hivatkozott tényeket jelen okirat mellett az Adós banknál vezetett számláiról, illetve a Bank nyilvántartásai, könyvei alapján készült közjegyzői okiratba foglalt ténytanúsítvány tanúsítja, amelynek elfogadására a Felek jelen okirat aláírásával kötelezettséget vállalnak.”*; valamint a II.3. pontban - többek között - abban állapodtak meg, hogy a kölcsön folyósítására akkor kerülhet sor, ha a kölcsönszerződést és annak biztosítékaul szolgáló zálogszerződést közokiratba foglalták.

A felperes módosított keresetében kérte annak a megállapítását, hogy a kölcsönszerződés fenti szerződéses rendelkezései érvénytelenek és nem jelentenek kötelezettséget a felekre.

Az I. rendű alperes a sérelmezett kikötések jogszabályoknak megfelelőségére hivatkozva a kereset elutasítását kérte. A II. rendű alperes az elsőfokú eljárásban nem tett nyilatkozatot.

Az elsőfokú bíróság 6. sorszámú ítéletével megállapította, hogy a felek között 2008. január 28. napján létrejött ... számú kölcsönszerződés I.4. pontjának a fentiekben idézett rendelkezése tisztességtelen, érvénytelen, ezen feltétel a felekre a szerződés megkötésétől kezdődően nem jelent kötelezettséget. Ezt meghaladóan a felperes keresetét elutasította. Az I. rendű alperest kötelezte az államnak - külön felhívásra - 18 000 Ft kereseti illeték megfizetésére, és úgy rendelkezett, hogy a felek a perrel felmerült költségeiket maguk viselik.

Az ítélet indokolása a Polgári Törvénykönyvről szóló, 2014. március 14. napjáig hatályos 1959. évi IV. törvény (Ptk.) 209. §-ának (1), (3) és (5) bekezdésére, 209/A. §-ának (2) bekezdésére, a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (Pp.) 195. §-ának (1) bekezdésére, a fogyasztóval kötött szerződésben tisztességtelennek minősülő feltételekről szóló 18/1999 (II.5.) Kormányrendelet (Rendelet) 1. §-a (1) bekezdésének b) és j) pontjára és a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény (Vht.) 21. §-ának (2) bekezdésére hivatkozva részben találta alaposnak a keresetet. Kiemelte, hogy a felperes fogyasztónak, a sérelmezett kikötések egyedileg meg nem tárgyalt szerződéses feltételeknek minősülnek.

Megállapította az elsőfokú bíróság az I.4. pontban rögzített szerződési feltétel tisztességtelenségét. Alaptalanul hivatkozott arra az I. rendű alperes az első fokú ítélet szerint, hogy az I.4. pontban meghatározott feltételek jogszabályi rendelkezéseken alapultak. Ezzel szemben a Vht. 21. §-ának előírása a végrehajtási záradék feltételeit fogalmazza meg, de nem tartalmaz olyan kikötést, amely az adóst kötelezné a végrehajtást kérő nyilvántartásainak elfogadására, vagy lehetővé tenné, hogy a tartozás összegét a végrehajtást kérő nyilvántartásai határozzák meg. A sérelmezett szerződéses feltételekből következően kizárólag az I. rendű alperes saját nyilvántartásai az irányadók azon kérdés eldöntésében, hogy az adósok a szerződésből eredő kötelezettségüknek eleget tettek, tehát kizárólag az I. rendű alperes jogosult saját nyilvántartásai alapján annak a megállapítására, hogy a felperes szerződésszerűen teljesít-e, amely ellentétes a Rendelet 1. §-a (1) bekezdésének b) pontjában foglalt azon tilalommal, mely szerint tisztességtelen az a szerződési feltétel, amely kizárólagosan a fogyasztóval szerződő felet jogosítja fel annak megállapítására, hogy teljesítése szerződésszerű-e. Mindezen felül az adósok annak vetették alá magukat, hogy tartozásuk mértékét a közjegyző kizárólag a bank közlése alapján tanúsítsa, és bár a közokirattal szemben van helye ellenbizonyításnak, de ennek alapján a fogyasztónak minősülő felperesen van a bizonyítási teher akkor is, ha a tartozást követelő I. rendű alperes indít vele szemben eljárást. Mindez ütközik a Rendelet 1. §-a (1) bekezdésének j) pontjában foglalt azon tilalomba, mely szerint tisztességtelennek minősül az a szerződési feltétel is, amely a bizonyítási terhet a fogyasztó hátrányára változtatja meg.

Nem találta azonban tisztességtelennek az első fokú ítélet a II.3. pontban meghatározott szerződéses kikötést, mert azokat a jogszabályi előírásokkal összhangban határozták meg.

Mindezek alapján megállapította a kölcsönszerződés 1.4. pontjának érvénytelenségét és azt, hogy azok nem jelentenek kötelezettséget a felekre nézve azzal, hogy a Kúria 6/2013 Polgári jogegységi határozatára hivatkozva, az érvénytelen rész nélkül teljesíthető szerződésre tekintettel a hatályossá nyilvánításra nem kerülhetett sor, mert a részleges érvénytelenség jogkövetkezménye az, hogy a szerződéses kikötés kiesik; és ezt meghaladóan elutasította a keresetet.

Az elsőfokú bíróság a Pp. 81. §-ának (1) bekezdése alapján rendelkezett úgy, hogy mindegyik fél viseli a saját költségét; és a felperes személyes költségmentessége folytán a 6/1986 (VI.26.) IM rendelet 13. §-ának (2) bekezdése és 14. §-a szerint kötelezte az I. rendű alperest a le nem rótt kereseti illeték 50 %-ának a megfizetésére, és állapította meg, hogy a fennmaradó illetéket az állam viseli; míg a II. rendű alperes kötelező perben állására tekintettel mellőzte a perköltségben marasztalását.

Az elsőfokú ítélettel szemben az I. rendű alperes terjesztett elő fellebbezést, amelyben kérte annak a megváltoztatását, a kereset teljes elutasítását, a felperesnek első- és másodfokú költségeiben marasztalását. Előadta, hogy tévesen foglalt állást úgy az elsőfokú bíróság, miszerint a kölcsönszerződés 1.4. pontja nem a jogszabályi rendelkezéseknek megfelelően került megfogalmazásra. A végrehajtási záradék kibocsátásához szükséges feltételeket két különböző időpontban kiállított dokumentum igazolja: egyrészt a közjegyzői okiratba foglalt kölcsönszerződés, másrészt a teljesítés elmaradását, mint végrehajthatósági feltételt igazoló közjegyzői ténytanúsítvány. A bank által bemutatott adatok valóságtartalmának az ellenőrzéséért a közjegyző felelősséggel tartozik. Összességében két, közjegyző tartalmi ellenőrzést követően megfogalmazott dokumentum eredményezheti a végrehajtási záradék kiállítását, így a sérelmezett szerződéses kikötés a Vht. 21. §-ában és a közjegyzőkről szóló 1991. évi XLI. törvény 112. §-ában írt feltételeknek megfelelt. Hibás az első fokú ítéleti okfejtés, hogy megállapítható a Rendelet 1. §-a (1) bekezdésének b) és j) pontjába ütközés. A közjegyzői ténytanúsítvány alapjául szolgáló banki nyilvántartást az I. rendű alperes szigorú felügyeleti előírások betartásával, szakemberek bevonásával vezeti, annak valóságát a banktól független közjegyző ellenőrzi, biztosítva ezzel a fogyasztó számára azon garanciális feltételeket, amelyek kizárják, hogy valótlan adatok alapján induljon vele szemben bírósági végrehajtás. Az első fokú ítélet ugyan megállapította, hogy a közjegyzői ténytanúsítvány kiállítása megfordítja a követelés fennállásával és összegszerűségével kapcsolatos bizonyítási terhet, de nem indokolta, hogy ez miért lenne hátrányos a fogyasztóra nézve.

A felperes a fellebbezési ellenkérelmében az első fokú ítélet a következetes felsőbírósági gyakorlatnak megfelelő helyes indokai alapján történő helybenhagyását kérte. Rámutatott arra, hogy a sérelmezett rendelkezés arra vezet, hogy a hitelezőnek a szerződésből eredő követelésének lejárata és összege tekintetében elegendő a saját maga által egyoldalúan, a fogyasztó közreműködése nélkül elkészített nyilvántartás adataira, mint közhiteles bizonyítékra hivatkoznia, amelyet a fogyasztó a nyilvántartás tényleges tartalmának

mindenkori ismerete nélkül előre elfogadott, és azzal szemben kell bizonyítania, amely tisztességtelen.

A II. rendű alperes a fellebbezési eljárásban sem tett nyilatkozatot.

Az ítéletábra fellebbezés hiányában a Pp. 253. §-ának (3) bekezdése alapján nem érintette a keresetet részben elutasító első fokú ítéleti rendelkezést, a fellebbezést pedig a következők szerint nem találta alaposnak:

A per tárgyává tett kölcsönszerződésben kikötött szolgáltatás magáncélú felhasználásra irányult, fogyasztói kölcsönszerződésnek minősült, ebből következően a Kúriának a pénzügyi intézmények fogyasztói kölcsönszerződéseire vonatkozó jogegységi határozatával kapcsolatos egyes kérdések rendezéséről szóló 2014. évi XXXVIII. törvényben rögzített elszámolás szabályairól és egyes egyéb rendelkezésekről szóló 2014. évi XL. törvény (DH.2.tv) rendelkezései szerint kellett eljárni, amely hatálya annak 1. §-a (1) és (1a) bekezdésének értelmében a 2004. május 1. és 2014. július 19. között kötött azon fogyasztói kölcsönszerződésre terjed ki, amely deviza alapú (devizában nyilvántartott vagy devizában nyújtott és forintban törlesztett) vagy forint alapú hitel- vagy kölcsönszerződés, pénzügyi lízingszerződés, ha annak részévé a 3. §-ának (1) bekezdése vagy 4. §-ának (1) bekezdése szerinti kikötést is tartalmazó általános szerződési feltétel vagy egyedileg meg nem tárgyalt szerződési feltétel vált, illetve azon deviza alapúnak nem minősülő devizahitel- vagy kölcsönszerződés, pénzügyi lízingszerződés, amelynek részévé vált a 4. §-ának (1) bekezdése szerinti kikötést is tartalmazó általános szerződési feltétel vagy egyedileg meg nem tárgyalt szerződési feltétel. Mivel azonban az érdemben vizsgált, keresettel érintett szerződéses kikötések nem eredményeznek fizetési kötelezettséget, azok érvénytelenségével kapcsolatosan marasztalás nem kérhető, ezért helytállóan mellőzte az elsőfokú bíróság a kölcsönszerződésre egyébként irányadó törvény 37. §-ának (1) bekezdése szerinti felhívást.

A szerződéskötés időpontjában hatályban volt Rendelet 1. §-a (1) bekezdésének b) és j) pontja szerint nem minősül önmagában tisztességtelennek az a szerződéses rendelkezés, amely szerint a mindenkori kölcsönösszeg meghatározása során a banki üzleti könyvek jelentik a kiindulópontot akkor, ha az nem tartalmaz olyan adósi nyilatkozatot, hogy feltétlenül és ellenvetés nélkül aláveti magát a bank részéről készített kimutatás adatainak, és nem tartalmaz kinyilatkoztatást arra sem, hogy a bank által a saját üzleti könyvei alapján készített és közjegyzői okiratba foglalt tartozáskimutatást mint közjegyzői ténytanúsítványt fogadja el a fennálló kölcsöntartozása közokirati tanúsításaként.

A perbeli szerződéses rendelkezés azonban nem a fenti esetkörbe tartozott, mivel a közokirati tanúsításra kiterjedő egyoldalú és feltétlen alávetésből következően a fogyasztó hátrányára határozta meg a szerződésszerű teljesítés megállapítását és változtatta meg a bizonyítási terhet.

Osztotta az ítéletábra azt az első fokú ítéleti jogi álláspontot, hogy a kikötésben az adós nem pusztán a tartozása tanúsításának a formáját ismerte el, mert a közjegyzői tanúsítványt a tartozás mindenkori összegének a közokirati tanúsításaként fogadta el,

annak vetette alá magát, hogy a tartozása mértékét a bank közlése alapján tanúsítsa a közjegyző. A kikötésnek pedig az a következménye, hogy a hitelező dönt az adós szerződésszerű teljesítéséről, a kikötés a bizonyítási terhet a fogyasztó hátrányára megváltoztatja. A szerződéses kikötésen alapuló közjegyzői okirat közokiratnak minősül. A Pp. 195. §-ának (1) bekezdése alapján pedig a közokirat teljesen bizonyítja az okirattal tanúsított adatok és tények valóságát, azaz az adós tartozásának a tényét és a tartozás mértékét. Azzal szemben a fogyasztó adós kényszerül a (6) bekezdés szerinti ellenbizonyításra, annak a bizonyítására, hogy a közokiratban foglalt adat, tény - azaz a bankkal szembeni tartozásának a ténye vagy az összege - nem felel meg a valóságnak; a bizonyítási teher megfordulása pedig az igényérvényesítéssel szembeni védekezés elnehezítése folytán a felperesre egyértelműen hátrányos. Mindez a Rendelet 1. §-a (1) bekezdésének b) és j) pontja szerinti tilalomba ütközik.

Nem értelmezte helytállóan ezzel szemben a jogszabályi rendelkezéseket az alperes a közjegyző hivatkozott tartalmi ellenőrzést érintően. Az 1991. évi XLI. törvény 111. §-ának (1) bekezdése ugyanis úgy rendelkezik, hogy az ügyleti okirat közhitelesen tanúsítja a jogügyletre vonatkozó akaratnyilvánítás tényét, a ténytanúsító okiratban pedig a közjegyző a jogi jelentőségű tényeket közhitelesen tanúsítja jegyzőkönyvi vagy záradéki formában; a 112. §-ának (1) bekezdése értelmében a közjegyző végrehajtási záradékkal látja el a közjegyzői okiratot, ha az tartalmazza a szolgáltatásra és ellenszolgáltatásra irányuló vagy egyoldalú kötelezettségvállalást, a jogosult és a kötelezett nevét, a kötelezettség tárgyát, mennyiségét (összegét) és jogcímét, valamint a teljesítés módját és határidejét, míg a 113. §-a szerint a közjegyző felel azért, hogy a közjegyzői okirat a valóságnak megfelelően tartalmazza a közjegyző jelenlétében történt tényeket. A felhívott jogszabályi rendelkezésekből azonban nem vezethető le olyan értelmezés, hogy az alaki kellékek vizsgálatán felül a közjegyzőnek a fennálló tartozásösszegezésének a kiszámítását is ellenőriznie kellene, ebből következően a közjegyzői okirat és a ténytanúsítvány kiállításának garanciális rendelkezései nem változtatnak az adós szerződésszerű teljesítésének a hitelező általi meghatározásán és a közokirattal szembeni ellenbizonyítási kötelezettségen. Az elsőfokú bíróság ezért helyesen állapította meg a kölcsönszerződés I.4. pontjának érvénytelenségét, és helytállóan rendelkezett annak a joghatásaként - az érvénytelen rész nélkül teljesíthető szerződés alapján - arról, hogy a feltétel a felekre a szerződés megkötésétől kezdődően nem jelent kötelezettséget.

Mindezek alapján az ítéletábra az elsőfokú bíróság ítéletének fellebbezett részét a Pp. 253. §-ának (2) bekezdése alapján helybenhagyta.

Az I. rendű alperes fellebbezése nem vezetett eredményre, ezért a Pp. 78. §-ának (1) bekezdése alapján kötelezte az ítéletábra a jogi képviselési tevékenységet végző felperes javára a 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet 3. §-a (3), (5) és (6) bekezdései, valamint 4/A. §-ának (1) bekezdése alapján indokolt másodfokú jogi képviselői munkadíj megfizetésére.

A perköltség vonatkozásában a teljesítési határidő a Pp. 217. §-ának (1) bekezdésén alapult.

Debrecen, 2016. december 8.

Dr. Csikiné dr. Gyuranecz Márta s.k. a tanács elnöke, Dr. Pribula László s.k. előadó bíró,
Dr. Bakó Pál s.k. bíró

hitelélül:

A kiadmány

tisztviselő